

ОСНОВНЫЕ АСПЕКТЫ ФОРМИРОВАНИЯ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЁТНОСТИ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ ПО НАЦИОНАЛЬНЫМ П(С)БУ

Освещены основные аспекты составления отечественной финансовой отчетности, осуществлен сравнительный анализ требований к раскрытию информации в отчетности в соответствии с национальными положениями (стандартами) бухгалтерского учёта (П(С)БУ) и международным стандартам финансовой отчётности (МСФО), акцентировано внимание на проблемных моментах.

BASIC ASPECTS OF THE FORMATION OF ENTERPRISES FINANTIAL STATEMENTS FOR THE NATIONAL INDUSTRIAL ENTERPRISES

The basic aspects of stowage of the home financial reporting are reflected in the article, the comparative analysis of requirements is carried out to opening of information in accounting after National Accounting Statement (standard) and IFRS, attention is accented on problem moments.

Стаття надійшла 11.10.2013

УДК 658.15

Л. П. Стеців

Українська академія друкарства

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ПОБУДОВИ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА

Розглянуто теоретичні засади побудови системи фінансового менеджменту в нестабільній економіці, систематизовано підходи до трактування функцій фінансового менеджменту, окреслено основні напрямки взаємодії бухгалтерського обліку та фінансового менеджменту суб'єктів господарювання.

Система, фінансовий менеджмент, системний підхід, теоретичні засади побудови, напрямки взаємодії, бухгалтерський облік

В умовах ринкової економіки управління фінансами є найбільш складним, важливим і пріоритетним завданням. Головним критерієм ефективної діяльності підприємства при ринковому підході господарювання є збагачення його власників і забезпечення добробуту працівників. Це стає можливим за умови беззбиткової діяльності підприємства, отримання високих фінансових результатів, забезпечення платоспроможності, ліквідності та фінансової стійкості, що досягається тільки при високому рівні професіоналізму фінансових менеджерів. Отже, можна стверджувати, що ефективно управління діяльністю підприємства визначається рівнем розвитку фінансового менеджменту.

Аналіз фінансово-економічних результатів діяльності вітчизняних підприємств свідчить, що погіршення їх становища значною мірою зумовлене відсутністю системного підходу до управління фінансами. Більшість підприємств поки що орієнтується на виживання шляхом продажу ліквідних основних засобів, пошуку короткострокових джерел фінансування, відносної та безвідносної диверсифікації виробництва. Але відсутність системності, як правило, призводить до нульової результативності зазначених методів і неефективного використання наявних фінансових ресурсів.

Постійні зміни та нестабільність економіки України активізували процес пошуку напрямів удосконалення теорії і практики фінансового менеджменту з метою забезпечення суб'єктів господарювання ефективними інструментами фінансового управління.

У вітчизняній і зарубіжній економічній літературі питання удосконалення фінансового менеджменту підприємств перебувають у центрі уваги науковців і практиків. Зокрема, проблемам дослідження й удосконалення фінансового менеджменту присвячено роботи науковців І.Т. Балабанова, І.О. Бланка, Г.Г. Кірейцева, В.В. Ковальова, А.М. Поддєрьогіна, Л.М. Ременьової, О.С. Стоянової, А.Д. Шеремета та інших. У них розкривається сутність фінансового менеджменту, визначаються його мета, завдання, функції, методичне й інструментальне забезпечення. Однак, як засвідчує огляд літературних джерел, у теорії та практиці управління фінансами є багато нерозв'язаних проблем, які потребують поглибленого вивчення. Однією з таких проблем, що сьогодні набуває особливої актуальності, є удосконалення фінансового менеджменту підприємств із застосуванням системного підходу.

Загальна ефективність системи фінансового менеджменту будь-якого економічного суб'єкта визначається її спроможністю ефективно функціонувати в нинішніх умовах зовнішнього економічного середовища. Відповідно, розглядаючи питання побудови ефективної системи фінансового менеджменту, слід передусім виходити з особливостей сучасної економіки, провідною з яких є її нестабільність на світовому і національному рівнях.

Одним із факторів означеного стану речей є світові економічна та фінансова кризи, вплив яких підсилює загальний рівень нестабільності економічного середовища. У свою чергу, несталість вітчизняної економіки обумовлюється додатково нестабільністю політичної та соціальної сфери України, нормативно-правової бази та загалом трансформаційними процесами.

При побудові системи фінансового менеджменту в нестабільній економіці доцільно виокремити такі базові фактори:

- 1) формування загальної «матриці» – теоретичних засад побудови системи фінансового менеджменту, які слід розробляти, виходячи з потреб бізнесу;
- 2) урахування впливу нестабільної економіки;
- 3) забезпечення взаємодії систем бухгалтерського обліку та фінансового менеджменту суб'єкта господарювання [3].

Теоретичні засади побудови системи фінансового менеджменту повинні формуватися з використанням системного підходу, що передбачає поєднання

мети, завдання, принципів, функцій, методів та процесу організації фінансового управління на підприємстві. Визначені засади мають забезпечити можливість їх подальшої деталізації в контексті розробки системи фінансового менеджменту для кожного суб'єкта економічних відносин, виходячи з їх індивідуальної специфіки. Індивідуалізація системи фінансового менеджменту конкретного підприємства досягається шляхом урахування таких критеріїв, як галузева специфіка, розміри бізнесу, властивості систем управління й існуючі напрями стратегічного і тактичного розвитку цих суб'єктів.

Головною метою фінансового менеджменту є забезпечення ефективної фінансової діяльності підприємства, зростання його ринкової вартості, добробуту всіх учасників ринкових, корпоративних і соціально-трудових відносин у поточному і перспективному періодах. На відміну від поглядів інших авторів у даному формулюванні ключової мети фінансового менеджменту враховуються інтереси всіх зацікавлених осіб функціонування підприємства.

Досягнення основної мети фінансового менеджменту підприємства здійснюється через забезпечення виконання системи цілей і завдань, що їм відповідають (табл.1). Одним із завдань ефективного управління підприємством є вибір й обґрунтування методів і підходів до управління його фінансовими ресурсами та конкретизації заданих цілей. Це обумовлено тим, що фінансові ресурси відіграють визначальну роль у формуванні виробничої та ресурсної бази підприємства, функціонуванні процесу виробництва, створенні передумов й умов для успішної реалізації кінцевого продукту, забезпеченні розширеного процесу відтворення.

Таблиця 1

Система цілей і завдань фінансового менеджменту підприємства

Цілі фінансового менеджменту	Основні завдання
1	2
Підвищення ефективності управління капіталом підприємства	Забезпечення формування достатньої величини капіталу для нормального фінансування діяльності підприємства
	Оптимізація структури капіталу
	Забезпечення ефективного використання сформованого обсягу фінансових ресурсів у розрізі основних напрямків діяльності підприємства
	Забезпечення постійної фінансової рівноваги підприємства у процесі його розвитку та реалізації економічних інтересів усіх суб'єктів фінансових відносин
	Зростання рентабельності власного капіталу
Забезпечення раціонального формування і використання активів підприємства	Підвищення ефективності управління дебіторською заборгованістю
	Забезпечення оновлення та ефективного використання необоротних активів підприємства
	Забезпечення раціонального формування запасів та ефективного використання оборотних активів підприємства
	Забезпечення достатньої величини ліквідних активів підприємства

Продовж. табл. 1

<i>1</i>	<i>2</i>
Забезпечення ефективного управління грошовими потоками	Оптимізація грошових потоків підприємства
	Забезпечення ефективності руху грошових потоків підприємства
	Забезпечення достатності ліквідного грошового потоку
Підвищення ефективності управління прибутком підприємством	Зниження операційних витрат і собівартості продукції за рахунок внутрішніх резервів
	Збільшення доходів підприємства за рахунок інтенсифікації виробництва
	Підвищення ефективності управління розподілом і використанням прибутку підприємства
	Максимізація прибутку підприємства при допустимому рівні фінансового ризику
Зниження фінансових ризиків підприємства	Мінімізація рівня фінансового ризику при обумовленому рівні прибутку підприємства
	Підвищення ефективності управління кредитними ризиками
	Зниження впливу фінансової кризи та ймовірності банкрутства підприємства

Виконання мети і завдань фінансового менеджменту здійснюється підприємством шляхом реалізації певних функцій.

У науковій літературі немає єдиної точки зору щодо функцій фінансового менеджменту. Визначення функцій здебільшого залежить від концепцій і теорій, наукових напрямів щодо суті фінансового менеджменту, підходів стосовно функцій фінансів підприємств та управління.

Систематизувавши дані з праць відомих фахівців стосовно фінансового менеджменту, можна визначити чотири основні підходи до тлумачення функцій фінансового менеджменту. Перший з них полягає у фактичному ототожненні функцій фінансового менеджменту і фінансів підприємств з деякими варіаціями. При цьому до цих функцій відносять:

1) відтворну, яка забезпечує збалансованість між рухом матеріальних і фінансових ресурсів на всіх стадіях кола обігу капіталу в процесі простого і розширеного відтворення;

2) розподільчу, що формує і використовує грошові фонди, підтримує ефективну структуру капіталу підприємства;

3) контрольну, котра контролює зміни фінансових показників, стану платежів і розрахунків [1, 4].

Другий підхід передбачає ототожнення функцій фінансового менеджменту і менеджменту взагалі. Різницю становить об'єкт і суб'єкт управління, а саме об'єктом реалізації функцій фінансового менеджменту є фінансові ресурси та капітал, суб'єктом – фінансовий менеджер.

Для третього підходу характерне виділення двох блоків: управління зовнішніми фінансами та внутрішньовиробничого обліку і контролю. До того ж управління зовнішніми фінансами складається з управління оборотним капіта-

лом та залучення коротко- і довготермінових зовнішніх джерел фінансування. Внутрішньовиробничий облік і контроль передбачає складання й аналіз фінансової звітності; оцінку поточного стану підприємства та перспективне планування; збір і обробку даних бухгалтерського обліку для управління фінансами, складання кошторису витрат, сплату податків тощо [2].

Четвертий підхід взагалі не порушує питання щодо функцій фінансового менеджменту. Дублює американський підхід до фінансового менеджменту як процесу управління фінансами організації.

З вищевикладеного випливає, що вивчення функцій фінансового менеджменту потребує подальших ґрунтовних досліджень, для реалізації яких на підприємстві необхідне застосування багаторівневої функціональної системи фінансового менеджменту, котра ґрунтується на поділі функцій на підсистему управління та підсистему, що керується. Функції фінансового менеджменту підприємства тісно пов'язані між собою. Неякісна реалізація однієї з них призводить до деформації в реалізації інших, що негативно впливає на досягнення головної мети фінансового менеджменту.

Побудова і дія фінансового менеджменту підприємства ґрунтується на певних принципах. На думку І.О. Бланка, цими принципами є: комплексний характер формування управлінських рішень; високий динамізм управління; варіативність підходів до розробки окремих управлінських рішень; орієнтованість на стратегічні цілі розвитку підприємства.

На наш погляд, систему принципів фінансового менеджменту доцільно доповнити такими принципами: гармонізація індивідуальних і суспільних цілей усіх учасників фінансових відносин; диверсифікація; інформативна достовірність.

Процес управління фінансами базується на використанні механізмів фінансового менеджменту. Механізм фінансового менеджменту — це цілісна, взаємопов'язана і взаємодіюча система рівнів, систем забезпечення, методів, важелів та інструментів розроблення, прийняття й реалізації управлінських рішень з питань фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання. У механізмі фінансового менеджменту розрізняють рівні:

1) міжнародний (механізм фінансового менеджменту транснаціональних корпорацій);

2) національний (стосується механізму фінансового менеджменту суб'єктів господарювання в межах фінансової системи національної держави, особливості якого зумовлені національною законодавчо-нормативною базою, зокрема національними стандартами обліку і звітності, податковим законодавством та ін.);

3) ринковий (особливості фінансового менеджменту, зумовлені впливом ринкових регуляторів і механізмів, залежать від стану ринків, зміни кон'юнктури товарних і фінансових ринків);

4) галузевий (на механізм фінансового менеджменту впливає законодавчо-нормативна база, що регламентує діяльність суб'єктів господарювання певної галузі);

5) відомчий (кожне відомство, його суб'єкти керуються у своїй роботі відомчою нормативно-методичною базою);

6) внутрішній (специфіка механізму фінансового менеджменту на цьому рівні визначена в статуті та внутрішніх положеннях суб'єкта господарювання).

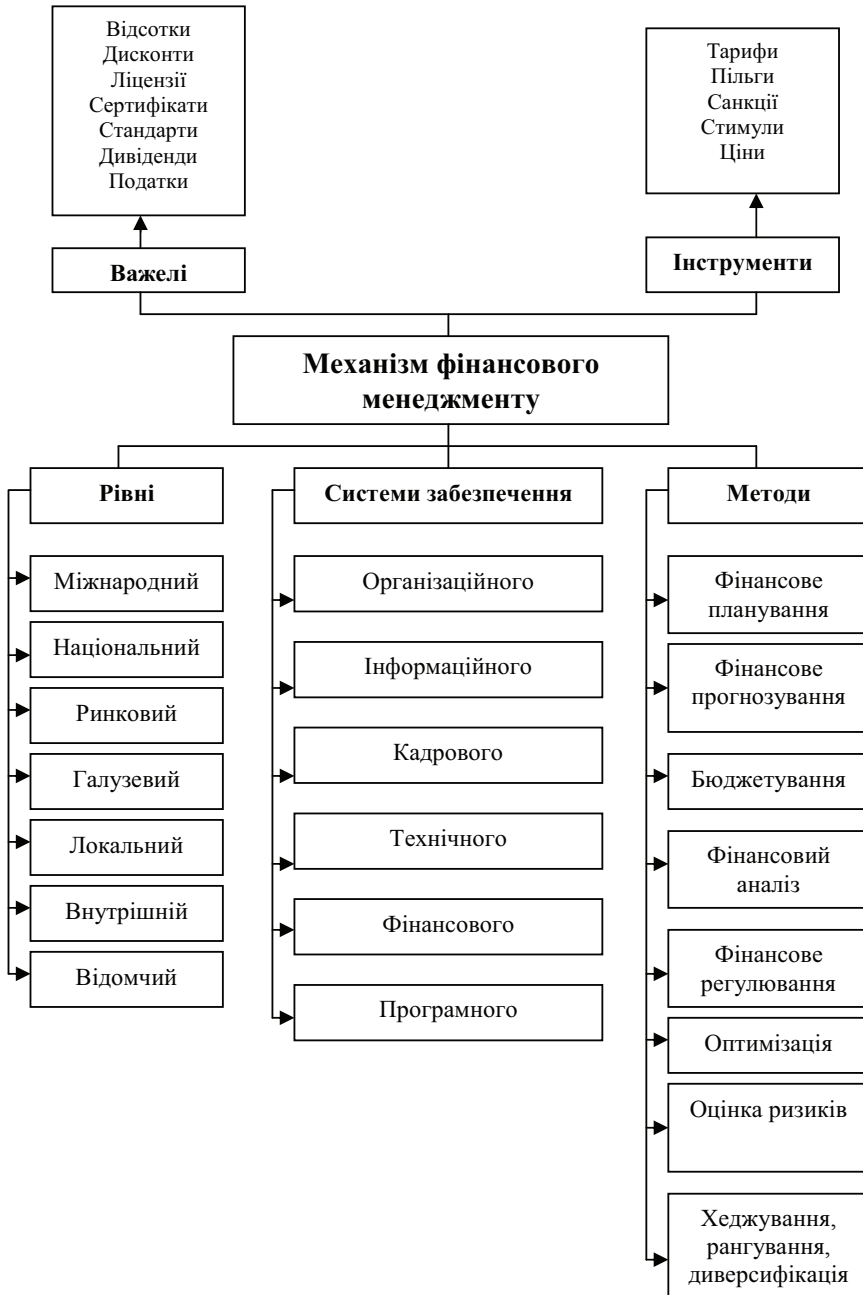

Рис.1. Складові механізму фінансового менеджменту

Формуючи систему фінансового менеджменту, варто враховувати вплив нестабільної економіки. Як свідчить міжнародна практика, розвиток сучасного бізнесу відбувається під суттєвим впливом нестабільної економіки, тому сформована концепція фінансового менеджменту повинна давати керівництву можливості прогнозувати та ефективно реагувати на зміни у зовнішньому і внутрішньому середовищі суб'єкта управління. У цьому контексті в системі управління підприємством важливе місце відводиться бухгалтерському обліку, який має створити умови для ефективного інформаційного забезпечення системи фінансового менеджменту. Це потребує вдосконалення облікової системи шляхом значної деталізації аналітичної облікової інформації та забезпечення якості інформатизації системи фінансового менеджменту суб'єкта господарювання, зокрема, щодо висвітлення стану й результатів діяльності підприємства, ефективності управлінських рішень з питань використання фінансових і виробничих ресурсів та загалом здійснення господарських процесів.

Ефективний фінансовий менеджмент сприяє формуванню ресурсного потенціалу підприємств і зростанню його продуктивності, забезпечує постійне накопичування власного капіталу. Це зумовлює підвищення конкурентної позиції підприємства на фінансовому і товарному ринках, стабілізує економічне становище, формує стійку стратегію розвитку.

1. Коваленко Л.О. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. /Л.О. Коваленко, Л.М. Ремньова. – К.: Знання, 2008. – 483с. 2. Крайник О.П. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / О.П. Крайник. – Львів: ЛРІДУНАДУ, Інтеллект-Захід, 2005. – 256 с. 3. Кузнецова С.А. Побудова ефективної системи фінансового менеджменту в нестабільній економіці: теорія та методологія / С.А. Кузнецова // Академічний огляд. – 2011. – №1(34). – С. 32–38. 4. Рудницька О.М. Застосування методів фінансового менеджменту як інструменту ефективного управління підприємством /О.М. Рудницька, С.М. Пігаль //Науковий вісник НЛТУ України. – № 10. – 2010. – С. 215–221.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ПОСТРОЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОЙ СИСТЕМЫ ФИНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТА ПРЕДПРИЯТИЯ

Рассмотрены теоретические основы построения системы финансового менеджмента в нестабильной экономике, систематизированы подходы к трактовке функций финансового менеджмента, описаны основные направления взаимодействия бухгалтерского учета и финансового менеджмента субъектов хозяйствования.

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS BUILDING AN EFFECTIVE SYSTEM OF FINANCIAL MANAGEMENT OF ENTERPRISES

Theoretical principles of financial management system in terms of unstable economy have been considered, the approaches to the financial management functions' interpretation have been systemized as well basic trends of cooperation between accounting and financial management of economic agents have been outlined.

Стаття надійшла 23.10.2013